

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL of the journal / URL časopisu: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Svetluša Surová
Article / Článok: Virtuálny inauguračný event ASN: Nacionalizmus a pandémia
Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica
DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.260-263>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

Svetluša Surová. 2021. Virtuálny inauguračný event ASN: Nacionalizmus a pandémia. In *Politické Vedy*. [online]. Vol. 24, No. 1, 2021. ISSN 1335 – 2741, pp. 260-263. Available at: DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.260-263>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

VIRTUÁLNY INAUGURAČNÝ EVENT ASN: NACIONALIZMUS A PANDÉMIA

VIRTUAL ASN INAUGURAL EVENT: NATIONALISM AND THE PANDEMIC

Svetluša Surová *

V máji 2020 sa mala v priestoroch Harrimanovho inštitútu Kolumbijskej univerzity v New Yorku uskutočniť 25. výročná svetová konferencia ASN (Association for the Studies of Nationalities), ktorá bola zrušená kvôli pandémie ochorenia COVID-19. Namiesto tohto významného podujatia bol 7. mája zorganizovaný virtuálny inauguračný event ASN s názvom Nacionalizmus a pandémia. Za virtuálny okrúhly stôl si sadli štyria uznávaní akademici: **Florian Bieber** z rakúskej Univerzity v Grazi, **Kanchan Chandrová** z New York University, **John Hall** z McGillovej univerzity v Kanade a **Gwendolyn Sasseová** z nemeckého Centra pre východoeurópske a medzinárodné štúdie (Zentrum für Osteuropa und internationale Studien, ZOiS) a Oxfordskej univerzity. Panel moderovala prezidentka asociácie **Zsuzsa Csergőová** z Kráľovskej univerzity v Kanade. Podujatie bolo inauguračným eventom virtuálnej platformy ASN, ktorá bola vytvorená pre potreby spájania globálnej komunity ASN v časoch dištancie z dôvodu pandémie spôsobenej koronavírusom.

Florian Bieber všetkým prítomným priblížil úvahy o vplyve koronavírusovej pandémie a reakcií jednotlivých vlád na rôzne otázky týkajúce sa nacionalizmu, pričom zdôraznil, že zatiaľ ide len o predbežné a čiastočne špekulatívne názory. Venoval sa dopadom ochorenia COVID-19 na vývoj tohto fenoménu a pozornosť sústredil najmä na autoritársku dynamiku, zaujatosť, deglobalizáciu a politiku strachu.

Podľa prof. **Biebera** sme dnes svedkami nárastu autoritárskych režimov a úpadku demokracie v celom svete, napr. v Poľsku a Maďarsku, kde bol takýto

* Mgr. Svetluša Surová, PhD. pôsobí ako výskumná pracovníčka v Gnarum, s.r.o. a BARI – Global Network, Tomášikova 50/C, 831 04 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: svetlusa.surova@biari.brown.edu.

DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.260-263>

vývoj zaznamenaný už pred vypuknutím pandémie. V dôsledku nepriaznivej epidemiologickej situácie boli mnohé krajiny nútené pristúpiť k prijatiu viacerých núdzových opatrení. V tomto kontexte profesor poukázal na narastajúci počet prípadov, kedy došlo k prijatiu zákonov, ktoré nejakým spôsobom posilnili exekutívnu moc. Keďže podľa neho koniec pandémie nebude náhly, ale naopak, bude odznievať postupne, predpokladá snahy o udržanie niektorých opatrení v platnosti. Hlavné nebezpečenstvo vidí v rozšírení vylučujúceho nacionalizmu.

Ďalším problémom, ktorému by mala byť podľa prof. **Biebera** venovaná veľká pozornosť, je otázka zaujatosti. Uviedol nárast trestných činov z nenávisťi zameraných proti osobám čínskeho alebo ázijského pôvodu. Americký prezident **Donald Trump** totiž viackrát zdôrazňoval súvislosť medzi Čínou a ochorením COVID-19 a maďarský predseda vlády **Viktor Orbán** zo zavlečenia tejto nákazy do krajiny zase obvinil migrantov.

V otázke deglobalizácie je prof. **Bieber** skeptický. Predpokladá totiž, že tento trend bude aj naďalej pretrvávať. Množstvo štátov má v súčasnosti zatvorené hranice. Ako uviedol, po prvýkrát v histórii sa občania z privilegovaných krajín ocitli v situácii, že sú uzavretí v dôsledku tohto spoločenského fenoménu, kde je napr. potrebné získať víza na vycestovanie do iných krajín. V tomto kontexte uviedol nové termíny, ako je „zdravotnícky nacionalizmus“, ktorý označuje „nepovoľovanie voľného pohybu zdravotníckeho tovaru“ alebo „zdravotnícke pirátstvo“.

Na záver prof. **Bieber** hovoril o politike strachu. Podľa neho pandémie podporuje vznik konšpiračných teórií, ktoré sú šírené predovšetkým krajne pravicovým spektrom. Tieto potom vyvolávajú politiku strachu, ktorá vytvára podmienky pre nárast radikálneho vylučovacieho nacionalizmu. Vývoj pandemickej situácie v posledných týždňoch podľa neho svedčí o posilňovaní uvedených trendov.

K. Chandrová z newyorskej univerzity vo svojom prejave venovala pozornosť nárastu etnického nacionalizmu, ktorý považuje za sprievodný jav pandémie spôsobenej koronavírusom. Myslí si, že zatiaľ čo vedecká komunita zvyčajne sústreďuje pozornosť na vylúčenie etnických outsiderov, súčasná koronakríza podľa nej odhaľuje vylúčenie etnických insiderov. Podrobnejšie sa venovala vnútornej exklúzii, ktorá sa dostala viac do popredia v čase pandémie COVID-19.

Podľa prof. **Chandrovej** posun od etnickej klanovosti k nacionalizmu môže byť vnímaný ako trend zhoršujúceho sa nacionalizmu. Toto sa týka nielen etnického, ale aj občianskeho nacionalizmu. Zdôraznila, že väčšina štátov dnes

prioritizuje svojich občanov pred tzv. ne-občanmi. Krajiny zatvárajú hranice, organizujú špeciálne lety, aby svojich občanov, ale aj ne-občanov, dopravili do ich domovov. Trendy v jednotlivých štátoch jasne poukazujú na dôležitosť občanov v prijímaní pandemických opatrení.

Problém prof. **Chandrová** vidí v tom, že uprednostňovanie vlastných občanov je sprevádzané etnickým nacionalizmom, kde existuje rozdiel medzi insidermi a outsidermi. Ako výnimku uviedla Nemecko, Francúzsko a Kanadu, no aj tak si myslí, že existuje viacero prípadov, kedy nacionalizmus spôsobil rozdelenie outsiderov a insiderov na etnickom základe. Ako príklad uvádza rétoriku amerického prezidenta, ktorý sa o koronavíruse vyjadroval ako o čínskom víruse alebo použil iné rasové narážky. V kontexte vývoja pandemickej situácie poukazuje na vzostup tzv. bieleho nacionalizmu. Etnický nacionalizmus môže mať podľa prof. **Chandrovej** viacero podôb. Jednou z nich je podporovanie etnických nálad lídrami niektorých krajín. Druhú skupinu predstavujú rôzne hnutia zdola a v tretej skupine nájdeme špecifickú etnickú rétoriku a aktivity štátov, ktoré sú disproporčne viac zamerané na konkrétne etnické skupiny. V Mjanmarsku bolo napr. úsilie bojovať proti šíreniu vírusu zamerané najmä na regióny etnickej väčšiny, pričom regióny etnickej menšiny zostali na okraji záujmu. Aj India je podľa profesorky dobrým príkladom toho, kedy boli reakcie štátu v kontexte vývoja epidemiologickej situácie zameraná na konkrétnu etnickú skupinu. K tomuto prístupu podľa nej dochádza tak v smere zdola nahor, ako aj v opačnom smere.

Ako **K. Chandrová** ďalej uviedla, uvedené formy nacionalizmu nevznikli priamo v dôsledku ochorenia COVID-19, avšak toto ochorenie malo veľký vplyv na zhoršenie tohto fenoménu. V prejave poukázala na vnútorné vylúčenie etnického nacionalizmu. Vylúčenie outsiderov vníma ako spôsob maskovania a vzdalovanie ľudí od vnútorných vylúčení. Rôzne typy nacionalizmu, ako je napr. hinduistický nacionalizmus alebo biely nacionalizmus v USA a Spojenom kráľovstve sú definované na základe veku, pohlavia, spoločenskej vrstvy a regiónu, čo síce v teoretickej rovine bolo pomenované už v minulosti, avšak v reálnom živote boli tieto skutočnosti zviditeľnené až rozšírením ochorenia. Odstupy ľudí sa stali luxusom, kde spôsob ich dodržiavania zjavne závisí od mnohých faktorov, konkrétne od veku, sociálnej vrstvy alebo regiónu.

Z hľadiska toho, akú trajektórie budú etnické nacionalizmy nasledovať počas a po ukončení koronakrízy, predstavuje podľa profesorky **Chandry** paradox. Podľa nej koronavírus prehľbuje a zintenzívňuje existujúce etnické nacionalizmy, na druhej strane COVID-19 obmedzuje stredný dosah etnických nacionalizmov

keď ide o ich dosah na mobilizáciu ľudí. Prof. **John Hall** z McGillovej univerzity sa zase sústredil na scenáre vývoja v Spojenom kráľovstve a v USA po skončení pandémie, ako aj na neistoty, ktoré toto ochorenie predstavuje pre budúcnosť. Vyjadril sa, že v Spojenom kráľovstve s určitosťou dôjde k zmene politiky, avšak až čas ukáže, akým spôsobom. V prípade USA bude podľa neho ďalší vývoj závisieť aj od toho, či **Donald Trump** vyhrá druhé kolo prezidentských volieb. Prof. **Hall** prišiel so zaujímavou myšlienkou, nad ktorou by sme mali zamyslieť, a to je budúcnosť Európskej únie, ktorá podľa neho nachádza riešenia vždy na poslednú chvíľu, keď už sú občania zúfalí. Myslí si, že v dôsledku koronakrízy môže nacionalizmus meniť hranice štátov a v tomto kontexte predpokladá zvýšenie pravdepodobnosti írskoho zjednotenia.

G. Sasseová sa venovala vzťahu medzi globálnym a národným, zdôraznila pritom úlohu štátu, ktorý je podľa nej v súčasnosti kľúčovým inštitucionálnym aparátom. Vyjadrila sa k dopadu koronakrízy na demokraciu a autoritárske režimy. Hoci je pandémia globálnym fenoménom a vírus sa nezastavuje na národných hraniciach, reakcie na pandemickú situáciu boli doposiaľ uskutočnené predovšetkým na národnej úrovni. Rovnako ako jej predrečníci, **G. Sasseová** poukázala na reakcie niektorých štátov, ktoré v kontexte ochorenia COVID-19 zdôraznili občianske alebo etnické identity. Na záver si položila otázku, ako kríze spôsobenej koronavírusom dokážu čeliť demokratické štáty a ako autoritárske režimy a pozastavila sa nad vývojom v konfliktných alebo vojnových oblastiach.